

Партизанські стежки Михайла Гулія

Напередодні свята Перемоги на адресу редакції надійшов лист від колишнього залізничника Михайла Никифоровича Гулія, у якому ветеран розповідає про свої фронтові дороги.

— Я, Гулій Михайло Никифорович, полтавчанин. Народився у селі Рашівка, Гадяцького району, де тече тихоплинний Псьол, де вирощують багаті врожаї на чорноземах. Після закінчення 7 класів у 1941 році вступив до Гадяцького фельдшерсько-акушерського технікуму. Уже йшла війна, тож після місяця навчання вирішили евакуювати студентів на схід. На полторці везли обладнання технікуму, наші документи і речі, а ми йшли за машиною пішки. Отак дійшли ми до Котельви (це приблизно 80 км від Гадяча) і при черговому авіанальоті ворога нашу колону повністю розбомбили. Всі речі й документи були знищені. Розійшлися ми, підлітки, хто куди. Без одягу та документів я повернувся додому. Назустріч йшли та їхали на підводах люди з клунками, маленькими дітьми, гнали стада корів, отари овець. Все побачене наводило на мене жах.

Так ішов я кілька днів, спав у копицях сіна, коли проходив через села, просив у людей їсти. Німців на нашій території ще не було. Річка Псьол від великих дощів розлилась, довелося йти вброд. Перед Рашівкою був міст, який я встиг перейти і, озирнувшись, побачив, як він злетів у повітря. Підірвали його наші сапери, які відступали. Вдома батьки зустріли мене зі слезами, бо вже не сподівались побачити живим. Німці увійшли в Рашівку на Покрови — 14 жовтня, тоді якраз пішов сніг. Німецька влада почала призначати місцеве керівництво — старосту, знайшлися бажачі служити в поліції. У перші дні окупанти заарештували і розстріляли радянських активістів. Молодь почали забирати до Німеччини на роботу.

Пам'ятаю, як 19 лютого 1942 року в нашому селі з'явився радянський батальйон під командуванням капітана Івана Олексійовича Галушка, нашого земляка з Рашівки. Червоноармійці створили групу самооборони, керувати якою призначили активіста Володимира Тура. Потрапив до цієї групи і я. Всього нас було 45 осіб. Якоюсь нас, чотирьох хлопців, відправили в засідку охороняти підступи до села. У цей час німці вирішили перевірити, що діється у Рашівці, і послали в розвідку танкетку, з якої уздовж вулиці неугавно строчили кулеметники. Юрко Тур (син керівника самооборони) сказав мені проповзти попід

парканом і кинути в танкетку гранату. Я так і зробив. Граната влучила усередину танкетки. Німці не встигли спохватитися, як пролунав вибух і спалахнув бензин, який вони везли в каністрах для заправки машин. Жоден німець із танкетки не вцілів. Це була перша моя бойова операція. Часто, коли я виступаю з нагоди Дня Перемоги перед учнями у школах, мені ставлять запитання: "Чи було вам страшно?". Так, було дуже страшно, але тоді про це не думалося. Розумів, що є обов'язок боротися із ворогом.

Про ці події стало миттєво відомо всьому селу. Нашу групу самооборони зібрали в будинку культури і комбат І. Галушко зі словами "А де наш герой?" покликав мене, додавши: "Ми тебе обов'язково представимо до нагороди". Свого слова комбат дотримав, щоправда, медаль "За відвагу" знайшла мене аж у 1947 році.

Наша група під керівництвом Володимира Тура протрималась недовго: батальйон Галушка рушив на Брянщину, на попереднє місце своєї дислокації. Німці і поліцейські відразу зайняли село і почали розправлятися із хлопцями, які входили до самооборони. Невеликими групами — по 3-5 осіб — ми розійшлися хто куди.

Я вирішив пробиватися через лінію фронту до своїх, та при виході з села натрапив на засідку і був поранений у праву руку. Перев'язати

рану було нічим і нікому, йшла кров, а я йшов далі від рідного села. Отак минув ще два села. У селі Ручка, у копиці соломки біля ферми мене знайшла жінка Параска Буряк, яка якраз прийшла по соломку. Вона тихенько привела мене до своєї домівки, перев'язала рану. Одужавши, я пішов у напрямку Сумщини — до села Винославівка, де жила братова дружина з двома дітьми. Вона дала мені хліба, печеної картоплі, огірків і я вирішив добиратися до своєї рідної сестри на Волинь, яка до війни працювала директором сільської школи. Жила сестра в селі Красна Лука. У хату до сестри приходили вчителі, активісти, вони мені підказали, що в Синівцях стоїть партизанський загін. Це було 2-ге молдавське з'єднання. Я попрощався з родиною і пішов шукати загін. Командиром загону був майор Іван Лукич Шелудько, уродженець Полтавщини. Він добре поставився до мене, одразу почав давати завдання. Групами по п'ять осіб ми ходили на залізницю, розкручували кріплення рейок, підкладали міни, влаштовували диверсії. Зброю і їжу добували у німців.

У вирішальній битві під Сталінградом був і наш скромний внесок. Тоді партизани одержали бойовий наказ: жоден потяг із військовою технікою німців не повинен пройти на схід. І ми все робили для того, щоб День Перемоги настав якнайшвидше.

Якоюсь під Ракитно, повертаючись із завдання, наша група потрапила під обстріл німців, які нас переслідували. Я і мій напарник були поранені. Лікар та медсестри лікували нас прямо на возах. Наш загін мав коней і підводи, машин не було. Харчувалися завдяки селянам, які ділилися з нами їжею. Оскільки не мали змоги прати білизну, то прожарювали її над вогнем. Спали, де доведеться: стелили на землю гілля сосен, ялин, часом, у соломі. Двічі-тричі на місяць радянські літаки скидали нам зброю, ліки, одяг, американську тушонку, згущене молоко та інші продукти. Інколи літаки приземлялись на галявинах, аби забрати тяжкопоранених. У той час я вже був ординарцем у комісара загону Прутнікова. Одного разу для вирішення бойових завдань партизанського руху з усіх загонів до Москви були викликані комісари. Разом із Прутніковим полетів до столиці і я. Поселили нас у Кремлі. Ото було щастя — ми мали змогу помитися в лазні, нас добре нагодували і одягли у військову форму, одразу ж підганяючи її під наші розміри. Відраження тривало 4 дні, а далі знову... "Сосни та туман, пісні партизан..."

Мені дуже хотілося піти в розвідку і я сказав про це командирі нашого загону Шелудьку, та він відрізав: "Дітей у розвідку не послають". Але потім переговорив із начальником розвідроту Новиковим і запитав: "То який рік народження тобі записати?.. Добре, запишемо 1923-й". Таким чином я "подорослішав" на 4 роки.

Наш загін тоді стояв у Вишнівцях. З Тернополя ми пішли на Лепесівку, потім повернули на південь і пішли вздовж старого кордону. Довелось форсувати Дністер у районі молдавського села Сороки. Вся розвідрота була на конях. Біля села Кіпичени нас обстріляли з мінометів. Міна розірвалась під конем, на якому я їхав верхи, мене викинуло з сідла на 8-10 метрів, кров пішла вухами, і я оглух...

Далі була Румунія. Для спілкування з мешканцями сіл треба було вивчити елементарно хоча б декілька фраз. Допомагало нам у цьому місцеве населення, яке трохи розуміло російську мову. Під Плоештами ми потрапили під бомбардування: німецькі "Рама" прилітали одна за одною. Господарські будівлі тут були з плоскими дахами. Тому я попросив у хлопців ПТР (протитанкова рушниця), заскочив на дах і, коли "Рама" робила наступний захід на нашу позицію, вистрелив і влучив у неї. Літак задимив і пішов донизу. За цей бойовий вчинок мене нагородили орденом "Бойового Червоного Прапора". Загалом же я нагороджений 6 орденами та 30 медалями і за участь у боях, і за трудову діяльність.

Весною 1944 року наше з'єднання злилося з регулярною армією. Мені тоді було неповних 17 років. П'ятнадцять молодих хлопців, серед яких був і я, командування скерувало на двомісячне навчання до школи міліції, яка базувалася у місті Сороки. Після закінчення школи мене відрядили для подальшої служби в Тернопільську область.

Далі було навчання, трудова діяльність і в сільському господарстві, і на залізничному транспорті. Трудився переписувачем вагонів, черговим по станції Ланівці, помічником начальника станції Глибочок на Тернопільщині, начальником станції Яремче на Івано-Франківщині, черговим по станції Тербовля, черговим по станції Борщів, начальником станції Білобожниця, з 1970 по 1984 роки (до виходу на пенсію) — начальником станції Збараж, яка вважалася однією з кращих у Тернопільському відділку. За роки праці нагороджений знаком "Почесному залізничнику".

Іноді усмішка та добре слово — найкращі ліки

Нещодавно до редакції зателефонувала вдова залізничника, учасника Великої Вітчизняної війни, Зінаїда Іванівна Будяк — інвалід І-ї групи. У своїй двокімнатній квартирі 85-річна жінка живе одна, через стан здоров'я практично не виходить на вулицю, тож попросила приїхати до неї на Левандівку, щоб із її слів написати подяку лікарям залізничних медичних закладів Львова, які допомагають їй боротися з недугами. Пані Зінаїда пересувається по квартирі за допомогою пальців, погано володіє пальцями рук, тож написати листа їй важко, а розповісти по телефону у двох словах, як сказала жінка, не так просто. Нині нею опікуються лікарі Дорожньої поліклініки залізниці, що на Левандівці. Чимало добрих слів пані Зінаїда сказала і про лікарів інших медичних закладів, де їй довелося лікуватися.

...Чоловік Зінаїди Іванівни помер 30 років тому, діти живуть окремо, тож допомагають їй друзі, знайомі, колеги по роботі. Перший інсульт стався у 2004 році, упродовж двох тижнів пролежала у лікарні швидкої допомоги на вулиці Топольній. На щастя, у пані

Зінаїди відновилася мова, почала ходити без ціпки, щоправда повільно. Та через п'ять років, у вересні 2009-го, внаслідок другого інсульту паралізувало праву частину тіла. Швидка доставила її до Клінічної лікарні Львівської залізниці і впродовж двох тижнів лікар неврологічного відділення Володимир Данилко робив усе, аби підняти жінку на ноги. Сама ж Зінаїда Іванівна не падала духом, докладала всіх зусиль, аби не бути прикутою до ліжка. Невдовзі хвороба дала про себе знати, тож пані Зінаїда знову потрапила в Клінічну лікарню, у кардіологічне відділення. Виписуючи її додому, лікарі наказали жінці обов'язково повідомити про стан свого здоров'я терапевту чи невропатологу Дорожньої поліклініки на вул. Повітряній, аби перебувала під їхнім наглядом. Зінаїда Іванівна добре розуміла, що лікарі зробили все, що могли для покращення здоров'я, та вдома самій потрібно було пристосовуватися до життя.

— Коли я зателефонувала в поліклініку, то мій дільничний лікар була у відпустці, і начмед поліклініки скерував до мене терапевта з іншої дільниці, — розповідає Зінаїда Будяк. — Коли на порозі моєї квартири я побачила молоденьку лікарку, була навіть роз-

чарована, бо думала собі: ну що молодий терапевт може знати? Та на мій подив Ольга Богданівна Геленко виявилася не тільки добрим фахівцем своєї справи, але й привітною, доброю і щирою людиною. Вона уважно оглянула мене, поспілкувавшись зі мною, виписала ліки, пояснила як їх приймати. Наступного дня мене відвідала невропатолог дорожньої поліклініки Ірина Йосипівна Пижевська — теж молодий лікар. Уважно оглянувши мене, погортавши мою медичну книжку, Ірина Йосипівна запитала, чому я раніше не оформляла групу інвалідності, адже за станом здоров'я у мене фактично перша група.

Тож з вересня минулого року я перебуваю на обліку в терапевта Ольги Геленко та невропатолога Ірини Пижевської. Вони періодично телефонують мені, за потреби приходять, уважно вислуховують мої скарги на здоров'я і виписують рецепти на ліки. Як не подякувати цим професіоналам своєї справи! Відячу я також заступнику головного лікаря з експертизи тимчасової непрацездатності Світлані Ярославівні Якимів, яка допомогла в оформленні групи інвалідності.

Зінаїда Іванівна з вдячністю згадує і фахівців Дорожньої стоматологічної поліклініки ст. Львів, що теж на Левандівці:

— Коли виникли клопоти із зубом, попередньо зателефонувала в реєстратуру поліклініки, аби порадитися, до якого лікаря краще звернутися. На моє щастя, телефонну слухавку взяв не реєстратор, а головний лікар Олег Васильович Барабаш. Він мене уважно вислухав і заспокоїв, сказавши, що за мною приїде швидка, відвезе до поліклініки і привезе додому безкоштовно. Так і сталося. А моїм рятівником виявився стоматолог-ортопед Ігор Борисович Кутневич, який надав мені кваліфіковану допомогу.

Зінаїда Іванівна попросила через газету "Львівський залізничник" словити щиро подяку цим лікарям-професіоналам, завдяки яким вона живе і може самотужки пересуватися бодай квартирою.

— Мені пощастило, що на моєму життєвому шляху зустрілися такі лікарі і добрі люди — уважні, чуйні, щирі. Хочу підказати усім медикам, що привітна усмішка, щире слово, гарний жарт є дуже важливими у стосунках між лікарем і пацієнтом і сприяють одужанню хворого. Я й справді почуваюся краще, коли лікарі заходять до мого дому з усмішкою і привітним словом.

Спілкувалася Оксана ПОДОЛЬСЬКА